

Evaluering av fagfornyelsen - rapport 1

Fagfornyelsens læreplanverk – politiske intensjoner, arbeidsprosesser og innhold

Prosessen med å etablere et nytt læreplanverk har vært preget av åpenhet og involvering. De involverte partene opplever i stor grad at de har hatt mulighet til medvirkning. Dette er i tråd med de politiske intensjonene som lå til grunn for arbeidet med fagfornyelsen.

RAPPORT | SIST ENDRET: 06.10.2020

Tittel:

Fagfornyelsens læreplanverk. Politiske intensjoner, arbeidsprosesser og innhold. Delrapport 1

Rapporten:

[Last ned rapporten \(PDF\)](#)

Forfatter:

Berit Karseth, Ole Andreas Kvamme og Eli Ottesen

ISBN:

978-82-93847-01-4 (Nettutgave)

ISBN:

978-82-93847-00-7 (Papirutgave)

Utgiver:

Universitetet i Oslo

År:

2020

Rapportserie

Høsten 2020 tok alle skoler i bruk nye læreplaner på 1.-9. trinn og på vg1. Fagfornyelsen er navnet på prosessen med å lage og innføre nye læreplaner.

Gjennomføringen av fagfornyelsen skal evalueres. Denne evalueringen vil gå over fem år

med en økonomisk ramme på 50 millioner kroner. Et programstyre med forskere og representanter fra utdanningssektoren leder dette arbeidet. Utdanningsdirektoratet er sekretariat. I tillegg kommer det en egen evaluering av fagfornyelsen yrkesfag som starter opp denne høsten.

Evalueringen er delt inn i fire oppdrag. To av dem er allerede lyst ut og det er Universitetet i Oslo og Samisk høgskole som vant oppdragene. De to siste oppdragene er lyst ut men ikke tildelt (per oktober 2020).

Evalueringen av fagfornyelsen skal:

- gi kunnskap om hvorvidt læreplanverket fornyes i tråd med målene med fagfornyelsen
- gi kunnskap om hvorvidt strategiene for utvikling og implementering bidrar til å nå målene med fornyelsen
- vurdere virkningene av fagfornyelsen

Evalueringen skal kunne brukes til å justere arbeidet med fagfornyelsen underveis og som grunnlag for fremtidig politikkutforming. Den skal være nyttig for både sentrale myndigheter, forvaltning, skoleeiere, skoler, lærere og andre sentrale aktører.

[Les mer om evalueringen av fagfornyelsen og øvrige rapporter](#)

Hovedfunn

- Myndighetene har lyktes med strategien om å involvere ulike aktører i utformingen av læreplanverket.
- Informantene mener at prosessen har ført til involvering også utenfor de formelle gruppene, i et omfang som vi ikke har sett ved tidligere reformer. Læreplanutviklingen har slik sett også vært en del av implementeringen av læreplanene.
- Fagfornyelsen har bidratt til å skape en bedre sammenheng mellom læreplanene for fag og overordnet del.
- Det er usikkert i hvor stor grad intensjonen om å utvikle en kompetansebasert læreplan med en tydelig innholdsorientering er oppfylt.
- Læreplanen har færre kompetansemål, men en del av kompetansemålene er mer generelt formulert og har ikke nødvendigvis et mindre omfattende innhold.

- Prosessen med å innføre de tverrfaglige temaene har vært preget av spenninger mellom ulike tilnærminger.
- Utforming av en digital læreplanvisning har hatt betydning for strukturen og teksten i læreplanverket.

Samskaping som strategi

Rapporten konkluderer med at myndighetene har lykket med å involvere ulike aktører i utformingen av læreplanverket. Denne involveringen har i stor grad skjedd gjennom en samskappingsprosess med omfattende høringsrunder. Partene har også fått mulighet til å delta i etableringen av prinsipper for og utformingen av læreplanverket. Dette har vært et intensivt arbeid, og det har vært utfordrende for aktørene å dele uferdige utkast bredt og å håndtere føringer som endrer seg underveis. Noen av informantene gir uttrykk for at samskaping kan gjøre det utydelig hvordan den statlige styringen utspiller seg.

Verdiløftet

Det var en politisk intensjon at fagfornyelsen skulle bidra til et verdiløft der verdiene i formålsparagrafen skulle få en tydeligere plass i skolenes undervisningspraksis. Forskerne peker på at formålsparagrafen har fått en tydeligere sammenheng med overordnet del og læreplanene i fagene. De identifiserer en spenning ved at overordnet del på den ene siden legger føringer for hva skolen skal gjøre, og på den andre side fremhever lærernes profesjonelle skjønn som en sentral del av verdiløftet.

Tydeligere innholdsorientering og prioritering i fagene?

Det nye læreplanverket inneholder færre kompetansemål, og hovedområder for fag er erstattet med kjerneelementer. Arbeidet med kjerneelementene i læreplanene har bidratt til å rette fokus mot innholdet i fagene. Samtidig er det usikkert om kjerneelementene uttrykker et mindre omfattende innhold enn de tidligere hovedområdene. I tillegg er kompetansemålene formulert mer generelt enn tidligere. Forskerne spør om intensjonen om tydeligere prioritering er overlatt til praksisfeltet. Dette vil bli fulgt opp i andre deler av prosjektet.

Tverrfaglige temaer

I fagfornyelsen blir sentrale samfunnsutfordringer koblet til læreplanen gjennom de tre tverrfaglige temaene folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling. Det har vært noe spenning knyttet til innføringen av disse i fagfornyelsen. På den ene siden skal de bidra til å styrke sammenhenger mellom fag mens på den andre siden skal de kun inngå i fagene der de er relevante og ikke fortrenge annet vesentlig innhold. UiO drøfter dette som en spenning mellom intensjoner om fagintegrasjon og fagkonsentrasjon i fagfornyelsen.

Fagkonsentrasjon og fagintegrasjon

Forskerne trekker frem fagkonsentrasjon og fagintegrasjon som et spenningsfelt i fagfornyelsen. På den ene siden skal fagfornyelsen gjøre skolefagene tydeligere ved å redusere omfanget og formulere kjerneelementer. På den andre siden skal læreplanen styrke sammenhengen mellom fag og mellom ulike deler av læreplanverket. Dybdelæring er et viktig begrep for å ivareta begge disse intensjonene. Dybdelæring ivaretar fagkonsentrasjon gjennom at elevene skal utvikle forståelse av sentrale deler i faget og fagintegrasjon gjennom å etablere sammenhenger innad i faget og på tvers av fag. Rapporten antyder at det kan se ut til at fagkonsentrasjon er prioritert over fagintegrasjon mellom fag, blant annet fordi læreplanverket ikke legger vekt på sammenhengene mellom de tverrfaglige temaene.

Digital læreplanvisning og profesjonelt handlingsrom

Sammenliknet med LK06 representerer de nye læreplantekstene noe nytt ved utviklingen av digital læreplanvisning og nytt digitalt planleggingsverktøy. Den digitale læreplanvisningen har hatt betydning for hvordan læreplanen er skrevet og utformet. Blant annet fikk læreplangruppene føringer om å skrive korte setninger og et språk som er tilrettelagt for digital lesing og koblinger mellom ulike elementer i læreplanverket. UiO vil i arbeidet videre med prosjektet undersøke hvordan den digitale læreplanvisningen og støtteressursene påvirker undervisningspraksis og det profesjonelle handlingsrommet til de ansatte i skolen.

Om rapporten

Det er Universitetet i Oslo som står bak rapporten og forskerne har tatt utgangspunkt i to hovedproblemstillinger:

1. Hva kjennetegner prosessen fram mot etableringen av læreplanverket?
2. Er det nye læreplanverket i tråd med fagfornyelsens intensjoner?

Forskerne bruker intervjuer og dokumentanalyse for å svare på spørsmålene. Informanter i rapporten er Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet, partene i fagfornyelsen og ledere/medlemmer av kjerneelement- og læreplangruppene. Rapporten fra er den første av en serie evalueringsrapporter som kommer i perioden 2020-2025.

